

# משמרת כהן

## תורה, חינוך, דעה והשקפה

גליון כ"ח  
תמוז תש"פ | שנה ג'  
גליון חודשי

כי  
שפתי כהן  
ישמרו דעת  
וזתורה יבקשו מפיהו

במחיצת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי ברוך שמואל הכהן דויטש שליט"א

### דבר המערכת

#### לפעמים הקורונה היא רק תירוץ

**המעשיה** העממית הידועה על מושקה ש"אויים" באקדחו של הפריץ להתגלגל בנבילות וטריפות וביקש שהפריץ יחזור ויכווין את אקדחו גם על כוס יין נסך, וגם על קינוח סעודה של טריפה, עברה לנגד עינינו עדכון מחודש. היום, כפי הנראה הפריץ הפולני המשופם היה מכווין את אקדחו לראשו שלו עצמו ואולי גם לוחץ על ההדק – מרוב בושה וכלימה עבור ממושיכי דרכו, הפריצים מזרע ישראל והמושקאלאך החדשים שהתאחדו עד לבלי הכר. תקופת הקורונה, תקופה של ניסיון קשה ומר מכל הבחינות לכל באי עולם, רשמה דף חדש של ניסיונות מיוחדים ומוזרים דווקא בקרב ציבור הנאמנים לה' ולתורתו. מספרי החולים המזנקים, החולים המונשמים והמחרחרים בנסיון שלא להיות מונשמים, הנפטרים הרבים, הכל נדחק הצידה למען המטרה החשובה באמת – לחנך מחדש את הציבור החרדי ול"נרמל" אותו שיהיה סוף סוף כמו כולם... שיפסיק כבר את ההתבדלות המתנשאת-מרגיזה שלו. לפעמים הקורונה היא רק תירוץ. תהליכים שגם הגרועים שבשונאי התורה ולומדיה לא פיללו שיעלה בידם (היל"ת!) להביאם לידי מעשה בפחות ממניין שנים ויותר, הואצו במהירות האור ובקול תרועה. "קורונה!" הכל מותרים לך, הכל שרויין לך, והרי אתה חרד"ק גמור, ובהכשר מהודר – "קורונה!". הדגים קפצו מעצמם לרשת הקורונה בידו של השועל.

**דוגמאות** במה הדברים אמורים? מי ימנה? נביא מעט מזעיר על קצה המזלג, שלא להוציא הנייר חלק ואת האמור בזה – ללא דוגמה מוחשית. מודעה "תמימה" קראה לציבור בערך כך: "נדבקת? התקשר דחוף-דחוף-דחוף לתאם פינוי למלונית קורונה! שלא תדביק ח"ו את סביבתך! מיד, ואפילו בשבת! את תחכה למוצאי השבת בשום אופן! פיקוח נפש ממש ממש ממש!". ומי זה יבוא להרהר אחר הדברים? הרי הלכה פסוקה היא בש"ס וברמב"ם שאפילו על ספק פיקוח נפש מחללים את השבת, ועל ידי הגדולים שבירשאל דווקא. דחווה היא שבת אצל פיקוח נפש!

**האמנם?** כפי שכתבנו בפתח הדברים – עובדות בלבד. אדם שזוהה כחולה מאומת, שווה בדירה בת כ"כ נפשות בלעה"ד בצוותא חדא עם המוגדרים כ"בעלי קבוצת סיכון גבוה". פיקוח נפש לכל הדעות וההידורים, עם פיסט, לבלוב ותנור ראשון. אלא שאתרע מזלו ויהיו כחולה דווח ביום ראשון ולא בשבת... האיש פונה לכל מקום אפשרי בבקשה להתפנות "לאיפה שצריך" ונענה בלך-ושוב לבנטיני-ישראלי אופייני. "מאיזו קופ"ח אתה? בטוח? יש ביטוח? תוכיח". וחוזר חלילה. יום, יומיים, עד לערבו של חג הפסח והפינוי המיוחל כלל לא נראה באופק. וכנהוג בלבנט, באותה מדינה מזרח תיכונית מדוברת, רק לחץ מתאים איפה שצריך פעל את פעולתו ברגע האחרון. ארבעה ימים נמשך פינויו של חולה מאומת מסביבתם הקרובה של בעלי <<<

#### משא חיזוק מרומם ממרן ראש הישיבה שליט"א

במעמד פתיחת מגבית קרן הבנין לבית המדרש 'דרכי שמואל' הגבעה הדרומית מודיעין עילית

מגדל מים, היה אז דיון בענין עם מרן הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל אם עדיף להקים את העיר החדשה כאן או בבית שמש, והנה לבסוף שניהם נתקיימו.

**כל** מה שצריך להיות בעיר של תורה יש כאן בעיר הזאת, והכל הוא מכוחו של אותו צדיק, כי אין לזה כל הסבר טבעי אחר, באותה תקופה בנו גם את העיר ביתר, ואלו שעסקו בכך ופנו לסיוע למשרדי הממשלה קיבלו מכולם את התשובה – נאשר בניה רק בביתר, כשהסיבה היתה הרצון שלהם שתושבי העיר ישמשו להגנה מהכפרים מסביב, וממש התעקשו על כך, אך למרות הכל קמה וגם נצבה העיר הזאת לשם ולתפארת.

**אכן** רואים בכל זה את כוחם של צדיקים בחייהם ובמיתנתן עוד יותר מבחייהם, אולם מה שעלינו ללמוד מכך הוא שאם חפצים לעשות דבר ראוי ומתקבל, ומקבלים החלטה שאכן כך ראוי לעשות, זוכים לסייעתא דשמיא גם בצורה בלתי טבעית לחלוטין.

**כל** זה אמת ונכון גם באופן כללי, אם אנחנו נמצאים כאן בחסדי השי"ת ורואים איך כולם הולכים בדרך התורה המסורה לנו, וכל זה מכוחם של צדיקים, המהלך בזה הוא כי עושים את אשר מוטל עלינו לעשות, כן הדבר גם כשמתבוננים במצב הכללי ובארץ ישראל בפרט, הרי רואים את ההתפתחות המופלאה של עולם התורה, למרות כל מה שפועלים להצר את צעדי היהדות החרדית, ובפרט כל מה שפועלים להצר את צעדיהם של בני הישיבות ר"ל, ולמרות כל זאת מקומות התורה מתפתחים ומתעלים כמעט בלי גבול ומדה.

**אמנם** כאשר עוסקים ברוח הפנימית של בנין בית הכנסת יש להתבונן היטב מהו המציאות הנכונה והראויה של בית כנסת ובית מדרש, ואין זה דבר פשוט כלל וכלל. ידוע לי שכשפתחו את ה"שטיבלאך" בבית המדרש זכרון משה בירושלים, כתב הגאון הגדול רבי צבי פסח פרנק זצ"ל מכתב חריף מאד נגד הרעיון הזה, בדבריו הבהיר שבית כנסת אינו ממש רק כקורת גג בו מתפללים את התפילות, אלא כל מתפלל בבית הכנסת צריך להרגיש בנפשו מחויבות למקום התפילה ולבני הקהילה, כשבראשו עומד רב המורה את הדרך הראויה ובפרט בצורת התפילה, ויש לכך השפעה עצומה על כל ארחות חייו.

**לעומת** זאת המושג "שטיבלאך" עוקר את צורת החיים הנדרשת מיהודי, פותחים בית כנסת שכל אחד יכול להכנס להתפלל ולצאת, מבלי שיהיה לו כל קשר למציאות הרוחנית של בית כנסת. עד כדי כך <<<

**על** ברוכותיו של בלעם שנאמרו בפרשת השבוע אמרו בגמ' (סנהדרין קה:) "אמר רבי יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו, ביקש לומר שלא יהו להם בתי כנסיות ובתי מדרשות מה טובו אהליך יעקב (במדבר כד, ה), לא תשרה שכונה עליהם ומשכנותיך ישראל וכו', אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי כנסיות ומבתי מדרשות וכו'".

**כבר** האריכו רבים בביאור הדברים, אולם הלימוד היסודי והעיקרי שיש ללמוד מכך הוא, שאם ברכה זו היתה חוזרת גם היא לקללה ח"ו הרי זו הקללה הנוראה ביותר על כלל ישראל ר"ל, כי אין מציאות של קיום לכלל ישראל בלי "מה טובו אהליך יעקב - בתי כנסיות ובתי מדרשות".

**זהו** המבט הנכון והראוי לפעולתם הנשגבה של האברכים היקרים שיח"י שנטלו על שכמם את העול הגדול ובונים כאן בית מדרש לתפארת, כי בזה תלוי כל הקיום של כלל ישראל, אם בעבר ההרגשה היתה שבניית בית מדרש איננה ענין השייך לאברכים בני תורה, בחסדי השי"ת בזמן האחרון השתרש כבר בקהילות הקודש ובפרט בציבור שלנו, שאם רוצים לבנות בית מדרש הרי שהמתפללים הם אלו שלוקחים על עצמם את העול של הקמת הבנין.

**בודאי** טוב הדבר אם זוכים למצוא תורם שייעי במצוה הגדולה הזאת, אבל כאן זכו להכרה ולהבנה עד כמה גדולה הנחיצות והחשיבות שבכל מצב חובה שהיא זכות לפעול עבור בנין בית המדרש, ובחפץ לב מוזלים מכספם עבור מטרה קדושה וחשובה זו, למען יוכלו להתכנס כאחד יחד לתפילה וללימוד התורה בחבורה.

**כשנמצאים** בעיר הזאת - מודיעין עילית - שהפכה במהלך השנים עיר לשם ולתפארת בכך שהיא מרכז נשגב לתורה בבתי הכנסיות ובתי המדרשות המלאים באברכים בני עליה השוקדים על תלמודם, עלינו להזכיר עד כמה רואים בזה את קיום מאמרם ז"ל (ברכות יח:) 'גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם', ויש להוסיף 'גדולים צדיקים בחייהם', אלא שלאחר מיתתן הם גדולים עוד יותר.

**בלתי** ניתן לתאר את הפליאה שאפפה אותנו כששמענו לראשונה מהגאב"ד הגאון הגדול רבי צבי פרידמן שליט"א, שרבנו מרן ראש הישיבה זצ"ל קרא לו לביתו פנימה ואמר לו: "צריך להקים עיר חדשה בין ירושלים לבני ברק", זה היה נשמע אז כחלום, עוד זכור לי היום בו באיתי לאיזור הזה לראשונה וכל מה שראו היה





היה הדבר חמור בעיניו שכתב שאסור להקים בית כנסת כזה שכל מטרתו הוא רק שיוכלו להתפלל בו את התפילות ותו לא.

**זו** אכן היתה הדרך המקובלת בכלל ישראל בכל הדורות, שלכל אחד היה את הבית כנסת ובית המדרש אליו היה קשור, עד שנחשב כמעט לביתו של היהודי, והמתפללים היו קשורים יחד באחוזה ותמימות דעים בגשמיות אבל בעיקר ברוחניות.

**אשר** על כן כאשר קהילה חשובה ונכבדה של תלמידי חכמים בונים בית כנסת במטרה שאכן המקום הקדוש הזה ישמש להם כבית רוחני, הן לתורה והן לתפילה, יש לזה מעלה וחשיבות מיוחדת מאד, כי בית גדול כזה בו מתאחדים יחד ברוחניות יכולים להתעלות בו עד מאד, ובודאי שאפשר בכל עת לטכס עצות איך להרבות יותר ויותר בלימוד התורה, כמו יסוד של חבורות מיוחדות לעסוק בסוגיות בש"ס כדיבוק חברים, ועוד כהנה וכהנה.

**ומאחר** שמדובר בדבר גדול מאד, אני מרשה לעצמי לבקש שכל אחד יתרום כנדרש עבור קרן הבנין, בפרט שבידעי ומכירי שמדובר כאן באברכים תלמידי חכמים אשר יש חשיבות מיוחדת בבנין בית מדרש עבור בני החבורה, ומי שאין באפשרותו שישלם בפריסה של ה"ק, כי זוהי מצוה גדולה ועצומה, וגם אני בלי נדר אשתדל לתרום סכום נכבד עבור בנין בית המדרש הזה, שהוא דבר גדול מאד, וה' יהיה בעזרכם.

\* \* \*

**כולנו** יודעים שנמצאים אנו כעת בתקופה קשה מאד, אשר אי אפשר לתאר ולשער, בראש ובראשונה מוטלת עלינו החובה להתפלל ולבקש מהש"ת שזה יעבור במהרה. מי יודע מה יהיו התוצאות של כל המצב הנורא לאחר שכבר תעבור התקופה הזאת, מי יודע לאמוד את החורבן בכל העניינים הן בגשמיות והן ברוחניות, מי יודע מה יהיה מצבם של רבים מבחורי הישיבות, כשיש בחורים שאינני יודע אם נכיר אותם כעבור התקופה הזאת, לא זכור לי מצב קשה כל כך, וזקוקים אנו לזכויות רבות ולהתחזקות הן בציבור והן של כל יחיד ויחיד, על כל אחד מוטלת חובה גדולה לחזק ולהתחזק.

**אולם** עלינו לחזור ולשנן שכל המצב הקשה הזה אינו פוטר אותנו לא מלימוד התורה, לא מתפילה כראוי, ולא משום מצוה אחרת. אינני מדבר כעת מה ראוי ללמוד והיכן צריך להתפלל, אלא על עצם החובה בשעה זו. יהודי יכול ללמוד בכל מקום וצריך ללמוד בכל מקום ובכל מצב.

**רבינו** הש"ך חיבר את חיבורו כמדומני כשהיה בשנות העשרים לחייו, וכותב בהקדמתו "באמת ובתמים טרחתו טרחת הרבה וכמה יגיעות יגעתי, לא עסקתי בשום עסק אחר, לא נתתי שינה לעיני ותנומה לעפעפי שנים רבות, עד אשר הוצאתי מכוח אל הפועל מחשבת", וכשמחשבים את תקופת השנים מדובר בשנות המלחמות הנוראות של ת"ח ות"ט, כשנאלץ לברוח ממקום למקום, וכמו שמפורש בדבריו (חו"מ סי' ב', עיי"ש) שכתב את חידושי בשעה שברח מן המלחמות, אך כל זה לא מנע ממנו לעסוק בתורה בעומק העיון.

**מקובל** לומר שאת דיבור התוס' בב"ק דף ע"ז שידוע כד"ה הגדול בש"ס כתבו רבותינו בעלי התוס' בלילה לפני שהוציאו אותם להריגה, כך ידוע מכמה וכמה מקורות, וללמדנו שגם כשמוציאים להריגה ר"ל אפשר לעסוק בכתיבת התוס' לש"ס, כי מעולם לא נמנעו מללמוד מחמת המצב, הרי בתוס' על הש"ס מופיע כמה וכמה פעמים התואר "הקדוש", מאחר שנהרגו במסעי הצלב על קידוש ה', ובמצבים אלו ובדומה להם חיברו את התוס' על הש"ס, ולא נרתעו מכל קושי, אלא התחזקו בלימוד התורה בעמל ויגיעה נוראה ועצומה.

**זהו** לימוד גם עבורנו, למרות המצב הקשה מסביב מכל הבחינות, מה שמקשה על הלימוד בהתמדה ועומק העיון כרגיל, עלינו להתחזק בלימוד התורה, כי אין שום מצב בעולם שיכול למנוע מבן תורה מלהיות שקוע בלימודו, גם אם נאלץ לשבת בביתו בצורה כזו או אחרת, עליו להמשיך ולשקוד על תלמודו.

\* \* \*

**בתקופה** הזאת מחמת המצב אינני מרבה לדבר ברבים, לכן רואה אני חובה לנפשי - למרות שלא זו מטרת ההתכנסות - להביע דברים ברורים, ולקיים בכך גם חובת מחאה. אינני נכנס כעת לפרטים המעשיים מה צריכה להיות ההנהגה למעשה, איך ובאיזה אופן לפתוח את היכלי הישיבות הק', בפרט לאחר שכבר הצליחו לסדר אופנים שונים בהתמודדות עם המצב, ובחסידי ה' בהיכלי תורה רבים יושבים ושוקדים על תלמודם. אין שום מצב שיכול למנוע מבן תורה ללמוד! בכל מצב אפשר וצריך ללמוד!

**אך** ברור הדבר שעוולה גדולה היא מה שהפכו את הנידון הזה לענין השייך למחלוקת הציבורית, וכי איזה שייכות יש לזה עם המערכה הציבורית, היה כאן נידון איך לשקול את הדברים, האם צריך לחשוש יותר לפיקוח נפש או לחשוש לביטול תורה, יש הרי צדדים חמורים לכאן ולכאן, יש מי שדעתו נוטה יותר לכאן ויש מי שדעתו נוטה יותר לכאן, מדובר בשאלה חמורה שביסודה היה צריך להביאה לפני סנהדרין של כ"ג שדנים דיני נפשות.

**כאשר** יש ויכוח בין תלמידי חכמים איך צריך לנהוג במצב מסויים, מי הוא זה העושה דין בעצמו והופך זאת כביכול לדבר השנוי במחלוקת השקפתית, אינני רוצה לחזור על דברים שנאמרו ונכתבו בענין, אבל מדובר בדברים חמורים ביותר אשר תצלינה אזנינו משמוע, מחובתי לומר ברורות - אסור לומר כך, לא נכון לומר כך,



סיכון גבוה! אבל להתקשר בשבת? כמוכן! ממש מצווה! פיקוח נפש! ואפילו פסקים "מטעם" יצאו הכן מתחת מכבש הדפוס להכשיר את החרפה. במטרה אחת, לקרב את המושג המחריר והבלתי נתפס "חילול שבת" לעולמם של החרדים. אם יהיה מי פתי ויתקשר חלילה בשבת, במקרה הטוב אולי הוא יפונה במוצאי השבת שכעבור שבוע, אבל המטרה העיקרית כבר הושגה - הוא חילל את השבת, וראה שהשמיים לא נפלו. חברו שאמנם לא התקשר בשבת, אבל רק ראה את הפרסומים והפנים, שאכן מודעה רשמית ומאיימת דוחה חילול שבת ואצלו השמיים כבר לא יפלו למראה חילונו המחלל את השבת. קובעי המדיניות סימנו "ווי" גדול על המטרה האמיתית - קירוב הלבבות והדעת.

**והסגר** שהוטל על הערים החרדיות? בלי לעסוק בשאלה האם בכלל יש תועלת בו בסגר הלך, ואם כן - מהי ולמי, שהדעות בנושא מרובות כמספר המוטציות של הנגיף, האם מטרתו היתה באמת לדאוג לבריאותו הפיזית של הציבור או שמא... לחנוך מחדש "כפי שצריך"? מאחר והוכרז הסגר בעיר בני ברק, מיד נקראו חיילי הצבא לבוא בהמוניהם וללמד את תושבי העיר פרק בהלכות פיקוח נפש, נימוסים והליכות. האיזמים מדרום, מצפון ואפילו מאיראן נזנחו לטובת המטרה העליונה - תהלכות חיילים עם כיפה או בלעדיה שיעברו בסך ברחובות עיר התורה ועשו שם 'קידוש השם'. היכי דמי קידוש השם זה? בעיקר בשינוע אריזות מזון מיתרות לחלוטין לבתי 'קשישים' שגילם ומצבם הותאמו לקריטריונים בעיקר לפי דרגת קירבתם לצלחת. המזון, שיועד לפסח, נשלח רובו ככולו הפחה בשל ההכשרים שאפילו היותר מקורבים לצלחת לא יעבירו על מפתן ביתם, אבל למי אכפת? לפעמים גם המזון הוא רק תירוץ. המטרה האמיתית הושגה מעל ומעבר. לא פעם ולא פעמיים בלבד נראו אברכים עבתי זקן ופאות מורים באצבע לילדיהם על החיילים לאמור "ראו איזה צדיקים הם! ממש ממש מקדשי שם שמיים! ראו איך הם דואגים לנו..." וגם, "כל הכבוד לצבא"..." דומה שאפילו הנגיף עצמו הסמיך מבושה.

**וטקס** מתן הדרגות לשוטרת (מיחידת חקירות הונאה כלכלית שאפילו מפכ"ל צירתי במיוחד היה מתקשה למצוא את הקשר בינה לבין הקורונה) שנערך דווקא ברחובה של עיר התורה והחסידות דווקא בעת הסגר בו שרריות הבריות במרפסותיהן וצופות במופע השחץ תוך שמנהלו מדרבן אותם "מיחאו כפיים... הריעו בקול..." האך מקרה הוא? ואלו רק מקרים פרטניים. מי מדבר בכלל על ההכפפה של מוסדות התורה לתענתווי השלטון, "תפתחו - אבל רק כשכולם עומדים על רגל אחת...", המוני בחורי הישיבות שנשלחו לחבוק אשפתות ברחובות ללא אף נסיון להפוך את סדרי העדיפויות - קודם לומדים, אח"כ בודקים איך לעשות זאת במינימום הסיכון האפשרי, החוכא ואטלולא של מנייני התפילה בזיג זג שכל קשר בינו לבין שמירה אמיתית מסכנה מקרי בהחלט, מצוות ה"מסירה" שנצטוו עליה כל פורקי העול וקלי הדעת שמיום המירם את דעתם לא ראו תפילה במניין, וכמובן - ההוראות הגורפות מטעם שלא להחמיר בחומרות מסוימות אף מי שנהג בהן מקדמת דנא, דוגמת חמץ שנמכר לנכרי. למה? ככה. קורונה! הבה נתחדרקה.

\*\*\*

**במצב** זה נקל מאוד להתהפך מקיצוניות אחת - לרעותה. מאמונת אומן באני מאמין בכל שגעון, שיגיון או דבר נבלה ובלבד שדגל הקורונה יחפה עליו - לעצימת עיניים מול המציאות המורכבת והטחת הראש בקיר לאמור, אין כאן קיר. רבים, רבים מדי, כשל מהם כוח הסבל לשאת מורכבויות ומצבים שהחילוק וההבדלה בהם בין אור לחושך מחייבים מאמץ מחשבתי תמידי, שלא לדבר על רוח הרפיסות העולמית ש'תברך' בה דורנו עד שאינו מסוגל לקבל כל שינוי מסדר יומו ומהלך חייו הנוח והנעים כמימים ימימה. את אופיה המכאיב של התופעה פגשנו עם התחולל





ועוד יותר, מדובר בשקר גמור. הדיבורים האלו כביכול כיון שאנו "המבינים בעם" אנו בעלי הדעה הישרה ויש לנו את הכוח להחליט בכל נושא וד"ל, הם דיבורים אסורים לחלוטין ויש על כך חובת מחאה.

**הנשמע** כזאת שמזלזלים ושוללים את זכותו של תלמיד חכם לברר איך צריך להתנהג על פי התורה, ועוד מעיזים להביע דעה על תלמידי חכמים שחוששים לפיקוח נפש לומר שזהו "חורבן התורה", אדרבה מחובתו של תלמיד חכם ללבן את הענין עפ"י מה שיוצא לו למסקנא בלימוד הסוגיא בש"ס ובפוסקים ולהכריע כפי הבנתו כדרכה של תורה, כאשר הכוונה היא לשם שמים.

**היכן** שמענו כזאת שמבטלים דעה שונה בצורה נוראה כזאת, ועוד משתמשים בביטויים שאינני רוצה להעלות על דל שפתיים, מחוייבים למנוע זאת, ואין לזה כל קשר לחילוקי דעות בעניינים אחרים ולא למסורת מהדורות הקודמים, הרי כל הנהגתנו היא רק ע"פ מה שקיבלנו במסורת מרביתנו, ואילו במצב הזה לא קיבלנו מרביתנו מרן הרב שך זצ"ל ולא ממרן הגר"ש זצ"ל מה עושים במצב כזה של התפרצות הנגיף, אפשר לשער מה מרן הגר"ש זצ"ל היה אומר וכמדומה שהיה מורה שאסור להקל ראש עם סכנת נפשות, ויתכן שאפי' לא לפתוח ישיבות במצבים מסויימים. (א.ה. כאשר אין אפשרות לשמור ולהזהר כדבעי. ואכן בישיבתו של מרן שליט"א נפתחה הישיבה אך ורק לאחר הוראותיו הברורות לבני הישיבה על החובה והזהירות הנדרשת בתקופה זו, וכפי שב"ה עשו כך בכמה וכמה ישיבות של ציבור בני התורה שהלכו להיבדק וכו'). אך בכלל לא זו הדרך להכריע את ההנהגה למעשה על פי השערות מה היו מורים, מי הוא זה שיכול בכלל לומר כך. הדבר החמור ביותר בזה הוא יצירת מחלוקת בכל ענין, גם כאשר אין בה צורך, גורמת לערעור בכל הענינים בכלל ובפרט.

**בימים** כתיקונם היו צריכים להתכנס כולם יחד, תלמידי חכמים ועסקנים כאחד, להתייעץ ולחשוב מה ניתן לעשות במצב הקשה הזה, לטכס עצות איך אפשר לחזק את עמודי התורה, תחת זאת יש מי שיושב וחושב מזימות להרע איך לנצל את המצב לצרכים פוליטיים, זהו דבר חמור במאד, ומי יודע כמה גדול הנזק מזה, ובודאי שאין זה מוסיף זכויות שיועילו לכך שהמחלה הזאת תעבור במהרה מן העולם.

**אמרו** בגמ' (חגיגה יד.) 'שמונה עשרה קללות קילל ישעיה את ישראל ולא נתקרה דעתו עד שאמר להם המקרא הזה (ישעיה ג, ה) ירהבו הנער בזקן, ידוע העובדה שפעם ישבו יחד הנהגות והגרע"א ודיברו על המשמעות של "ירהבו נער בזקן", ואמר הנהגות להגרע"א עד היכן הדברים מגיעים, שיבוא יום שאנו נשב על הספסל, ויעברו לפנינו צעירים ולא נקום בפניהם, והם יאמרו שזהו עקבתא דמשיחא שהזקנים אינם קמים בפני הנערים.

**כמדומה** שזהו המצב בו אנו נמצאים בו היום, לא ידוע לי על דור שנתקיים בו "ירהבו נער בזקן" במדה כזאת, יושבים כמה צעירים ומחליטים מה צריכה להיות ההנהגה הראויה, ועוד בטוחים שהם אלו היודעים מה נכון וראוי, בו בזמן שישנם תלמידי חכמים גדולים וחשובים שמביעים את דעתם, על זה אמרו חז"ל "בני נערים סתירה" ו"סתירת זקנים בנין", ודבריהם חיים וקיימים עד היום הזה.

**אבקש** את סליחת הציבור הקדוש, אין כוונתי כלל לאברכים החשובים היושבים כאן, אבל ההתנהגות הזאת שכביכול יש לה שייכות לדרך ההשקפתית זה עצמו נורא ואיום, הזילזול בעצם חבישת המסכיות זהו מבט של ילדות על עניינים שצריכים לשקול אותם בכובד ראש, בעוד שמדובר בשאלה הנתונה לשיקול הדעת של גדולי תלמידי חכמים. אינני מביע דעה לגופו של ענין, ואינני נכנס לפרט זה או אחר, מדובר כאן בשאלות שנגעו ונוגעות בפיקוח נפש, חייבים לחשוב לבד, ולא להיות מושפעים מכל מיני השפעות, שהכל עם אינטרסים, ומבלי לפרט את פרטי הסוגיא מה נחשב פיקוח נפש ומה אינו נחשב פיקוח נפש, מה נחשב לסכנה ומה אינו נחשב לסכנה, מה שברור הוא שאין לעניין חבישת המסכיות שום שייכות לדעות השקפתיות אחרות, וכל תלמיד חכם מחוייב לפסוק כפי שעולה לו מבידור הסוגיא ללא כל שיקול והשפעה זרה.

**המחשבה** הזאת כביכול "הם" לא יגידו לנו מה לעשות זו מחשבת הבל, הדיבורים כביכול עלינו לקבל החלטה לפי ההבנה שלנו אין להם כל מקום, ועוד לתלות כל זאת במחלוקת השקפתית ולהפוך הכל ל"לשיטתנו", זה גרוע עוד יותר.

**כאב** לב גדול הוא שבזמן כזה שהמצב נורא ואיום כל כך הן מבחינה רוחנית והן מבחינה גשמית, כשאין מי שיועז מה יהיה בעתיד הקרוב, מתי זה יחלוף מהעולם, עוד עסוקים בחשבונות הבל שכאלו, הרי הנדרש מאתנו הוא לחזק ולהתחזק בתורה ותפילה וביראת שמים, יעזור השי"ת ש"איש את אחיו יעזורו ולרעהו יאמר חזק", ונזכה במהרה לישועה בגוף ובנפש ולגאולה קרובה, אכ"ר.

(א.ה. לאחר המשא נכנסו אברכים קמי רבינו רה"י. ונשאלה השאלה, וכי מה שאחרים עושים זה בסדר? (שלא פותחים את הישיבות וכדו'). רה"י ראשית הקדים ושיבח באומרו, זכינו והציבור שלנו ב"ה הוא ציבור איכותי ועדין שיכול לשמוע את הדברים, וכל אחד בנפשו יחליט אם מקבל אותם או לא, אבל אנחנו לא ציבור שמחולל מהומות..., כלפיהם המצב הוא שאי אפשר לומר דבר שאינו נשמע.

וביקש להדגיש שאמנם חובה להזהר, אבל אין הכוונה ח"ו להיפך להיות כמות אלו שמפחידים בכוונה את הציבור, ומחדירים שכל מי שלא נזהר מאוד ככל חוקותיהם הוא 'רוצח' חלילה, ומתירים את דמם של אלו שלא נזהרים, והגיעו עד כדי שמקדשים מלחמה כנגד פתיחת הישיבות רח"ל. אנחנו הרי פתחנו את הישיבות, הכל כמובן מתוך זהירות ואחריות, ובצורה מחושבת.)

(הדברים נכתבו ונערכו ע"י א' השומעים והיו למראה עיני מרן שליט"א)

<<< הסער בשנים האחרונות לבולל את הציבור החרדי

בתרבות אנשים חטאים בכל טצדקי, כאשר רבים טובים עומדים מול המציאות הקשה ומסרבים, פשוטו כמשמעו, להכיר בה. מה שהיה הוא שיהיה – ובכל מחיר. גם עתה, בהימוט מוסדי עולם וכל המוכר והקיים משתנה מרגע לרגע מאימת נגיף גחמני (וחסידיו הגחמניים אף יותר), נקל לרבים שלא להכאיב את ראשם הדואב בלאו הכי בשאלות מסובכות, האם לנהוג כך או אחרת, מתי וכיצד, אלא לדחות הכל על הסף כליל בגישה ילדותית במקרה הטוב של 'מה שהיה תמיד' – לא יכול להשתנות בשום אופן' ובמקרה הגרוע יותר – מעין-אפיקורסית של 'מה שאני לא ממש מבין' – לא קיים. הפריצים והמושקעים' חברו יחדיו לחיגת נבלות וטרפות בתואנת "פיקוח נפש של קורונה?" אף הם יענו כנגד המשחיתים ותחת להפריד בין פיקוח הנפש לתועבות הנעשות בשמו בלא כל קשר אמיתי אליו, יאסו במלאכה הקשה ובטורח המחשבה ויאמרו, "אין כל פיקוח נפש בעולם כלל". קלי הדעת והפוזלים חוצה ישושו על ההזדמנות להיפטר סוף סוף מתפילה במניין? מנייני התפילה של אלו שמדובר בציפור נפשם יכחישו כליל את המציאות ויתנהלו ללא כל זהירות מינימלית בעת סכנה אמיתית לאלו שמסוכן להם הדבר. גם הפנטזיה עובדת שעות נוספות. "נרד למחתרת – ממש כמו ברוסיה הסובייטית..." וכאשר יודעי דבר וההגיון הפשוט מחייבים אותנו לקיים בעצמנו "פני הדור כפני הכלב" בעטיית מסיכה כמין זמן ורסן – אלו הבודדים ימונעו אף מכך. למה? ככה. זה פאסט נישט... מעולם לא הלכנו כך... 'פורים היום?' ואולי סתם, שלא יחשדו חלילה כשייכים לאותם פורקי עול שהתנערו מכל התורה והמצוות ב'היתר' מיוחד של 'פיקוח נפש' – חילול השם – מה יפית' ותוחבים את זרבוביתם הזמומה בהתרפסות לכל שוטר, חייל ופקח עירוני לאמור 'ראה כמה טובים וחמודים אנחנו וכמה אנחנו ממש ממש שומרים על כל כללי הזהירות'.

**תיתי** לנו, תופסי התורה שזכינו לאורם של רבותינו מעבירי התורה בטהרתה בכל הדורות. התורה – תורת חיים היא ואסתכל באורייא וברא עלמא. אין דבר הקורה בעולם ואינו קשור לתורה בקשר הדוק. היא אשר תדריך את כל צעדינו לימין ולשמאל. בשעת בלבול וטירוף הדעת זו, סיכם מרן רבינו שליט"א את הדברים בקיצור נמרץ לתלמיד ששאל, "העובדה שהם מנצלים את המחלה להרוס כל קודש – אינה סותרת כהוא זה את דיני שמירת הנפש שמחייב אותנו הש"ע".

**שניים** שאכלו פסחיהם – זה אכלו לשם מצווה וזה לשם אכילה גסה. שניים שנזהרו לנפשם – זה רעד ורטט מאימת כל איום דמינוי שהטילו עליו ליצים ועושי דזון ואולי אף עשה 'קידוש השם' בהתרפסות מחליאה, וזה קיים דין הש"ע, ואחת לו מה ילהג המיימינים והמשמאלים, צופי השחורות, העייפים ומנצלי המצב להרע.

**ישרים** דרכי ה'!

\*\*\*

**ונקודה** נוספת.

בשעת פטירתו, אין מלווין לו לאדם לא כסף ולא זהב, וגם לא חברי, תלמידי, אנשי מקומו או אף רבותיו. בבדידות מוחלטת ניצב האדם, כל אדם, מול יצורו ולבד-לבד יישאל כל אחד מאיתנו "עמוד וערוך מקרא שקריתו". על זאת יתפלל כל חסיד – שלא ישכח שמו-מהותו האמיתית ליום הדין. בימים כתיקונם מוקפים כולנו ברבותינו, חברינו, תלמידינו וסביבתנו. בעת המבחן שהתרגש בשעת שינוי מנהגו של עולם זו של הקורונה עמדנו כולנו, מי ברב ומי במעט, במצב בו כמעט ולא נתנסינו מעולם. לבד מול עצמנו. במבחן. בניסיון. מעין משל ודומא...

**האם** עמדנו במבחן? או שמא רק פזלנו כל העת לצדדים לראות מי הצליח עוד פחות?

## חידושים וביאורים

על סדר פרשיות התורה

שנשמעו מפי רבינו שליט"א  
מכתבי תלמידים

### וירא פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו (כ"ה ז)

את הקודש [ודרשו שהוא מלשון גזל כמו חיל בלע ויקיאהו], והקשה עליו הרמב"ם בסה"מ (שורש שליש) שזהו לאו שנהג רק במדבר "ואע"פ שאמרו רמז לגונב את הקסוה מנין שנאמר ולא יבואו לראות כבלע את הקודש יש די סיפוק באמרם "רמז" ופשטיה דקרא אינו כן ואינו גם כן בכלל מחוייבי מיתה בידי שמים" והרמב"ן בסה"מ שם השיג עליו דמשמע מדבריו דאילו היה חייב מיתה בידי שמים היתה מזה הוכחה דזהו לאו גמור לדורות ולא רק אסמכתא ורואי להביאו במניין הלאוין. ותמה עליו דהלא יש עליו חיוב מיתה בידי אדם ומשנה שלמה שנינו (שם) קנאין פוגעין בו. ובודאי חיוב מיתה בידי שמים נמי היא כדאמר' התם בסנהדרין כהן ששימש בטומאה חייב מיתה ביד"ש וכן בגונב את הקסוה לומר דהאי נמי בר קטלא הוא וכו'.

**ולהנ"ל** הוא מיושב, דשיטת הרמב"ם דגם שם הא דקנאין פוגעין בו אי"ז חיוב מיתה ביד"א אלא דניתנה להם רשות לעשות כן, ולכן אין מזה הוכחה שיש למנותו במנין הלאוין. והרמב"ם הוכרח לומר כן ולטעמיה אזיל דהלא איהו ס"ל דהבועל ארמית דרך זנות ולא דרך חתנות ליכא לאו בתורה (שם ה"ב) ואעפ"כ איכא דין קנאין פוגעין בו וזכרת מדברי קבלה, ובע"כ דמהא דקנאין פוגעין בו אין להביא ראיה דאיכא לאו איברא דאכתי תעמוד בפנינו הקושיא השניה שהקשה שם הרמב"ם מהגמ' הנ"ל שהוכיחו דאיכא על הגונב את הקסוה חיו"מ ביד"ש דאל"כ לא היו הקנאין רשאים להורגו וזה עדיין לא מיושב, ברם קושייתו הראשונה דאיכא חיוב בידי אדם מיושבת.

**ובעק"ד** הרמב"ם הללו, הנה כמה אחרונים הבינו בשיטת הרמב"ם דהבועל ארמית דרך זנות ליכא עליה כלל איסור מה"ת, ונראה דלא יתכן לומר דבר זה שיהיה מותר מה"ת ויהיה עליו חיוב כרת ועונש ע"י קנאין, ולשון הרמב"ם (פ"ב מאיסור"ב) הוא "עונן זה אע"פ שאין בו מיתה ב"ד אל יהיה קל בעיניך אלא יש בו הפסד וכו' שמסיר אותו מלהיות אחרי ה' ודבר זה גורם להדבק בעכו"ם שהבדילנו הקב"ה מהם ולשוב מאחרי ד' ולמעול בו", ומשמע דלשון זה קאי גם על דרך זנות וכמו שהובא באות הקודמת. ומבואר א"כ דזהו איסור חמור בתורה אע"פ שאין ע"ז לאו וכן להלן באיסור בעילת שפחה כנענית כתב הרמב"ם שהוא מד"ס והוסיף ש"אל יהיה עונן זה קל בעיניך מפני שאין בו מלקות מן התורה שגם זה גורם לבן לסור מאחרי ד' שהבן מן השפחה הוא עבד", ובורר שכוונתו דזהו עונן חמור מה"ת אלא שאין בו לאו, ועל זה הלא היתה עצת בלעם ועל עבירות שכאלו מורגל בפי אינשי לומר שהם מפורשים "מבראשית ועד לעיני כל ישראל" ודו"ק.

**והנה** בספר אור החיים הק' אקרא דוידקור את שניהם שכתב וז"ל "קשה בשלמא דקירת איש ישראל כמשפט ההלכה שקנאין פוגעין בו אבל האשה אינה חייבת מיתה... ואפשר שדן בה משפט הבהמה דכתיב ואת הבהמה תהרגו וכתב אשר בשר חמורים בשרם", עכ"ל, [ועיין בזה בתורה תמימה], וכפ"נ לא היו לפניו דברי הרמב"ם (פ"ב מאיסור"ב ה"י) [שהושמטו מחמת הצנזור בהרבה דפוסים] וז"ל "אבל ישראל הבא על הכותית בין קטנה בת ג' שנים ויום אחד בין גדולה בין פנויה בין אשת איש וכו' כיון שבא על הכותית בזדון הרי זו נהרגת מפני שבא לישראל תקלה על ידה כבהמה ודבר זה מפורש בתורה שנאמר הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וכו', וזהו להדיא כדבריו, ולפי"ד האוה"ח איכא מקור לדברי הרמב"ם גם מפנחס שהרג את המדינית. [וכן העיר בגליוני הרמב"ם למרן הגרא"מ שך צ"ל].

**ובגי** הריגת זמרי אמרו בגמ' בסנהדרין (שם) שקנאין פוגעין בו רק בשעת מעשה, ונראה דלגבה לא נאמר ד"ז ואפשר להורגה אף אח"כ הואיל וסו"ס נעשית תקלה על ידה, ובאמת כבר עמד בזה הצפנת פענח עה"ת, והסביר עפ"י את דקדוק לשון הפסוקים בריש פרשת פנחס דלגבי זמרי נאמר "ושם איש ישראל המוכה אשר הוכה את המדינית" ואילו לגבי האשה נאמר רק "ושם האשה המוכה" והיינו מהטעם הנ"ל דהוא לא הוכה אלא כל זמן שהיה עם המדינית אך היא היה דינה למות אף אח"כ ודו"ק.

**פירש"י** "ראה מעשה וזכר הלכה אמר לו למשה מקובלני ממך הבועל ארמית קנאין פוגעין בו", עכ"ל, והוא מסוגיא דסנהדרין (פ"ב א') ואמרינן התם בגמ' אמר רב חסדא הבא לימלך אין מורין לו ופירש"י "שלא נאמרה [הלכה זו] אלא למקנא מעצמו ואינו נמלך", וביד רמה פירש "דלא ניתנה רשות אלא למקנא מעצמו ועושה מעשה ע"י עצמו אבל ע"י שליח לא והאי כי אתי ומימלך אי אמרינן ליה זיל קטול הוה ליה שלוחין", ומבואר מן הדברים דהא דקנאין פוגעין בו אין זה הוראה לקנאין שיפגעו בו אלא דנתנה תורה רשות לבאין לקנאות קנאת ד' שיוכלו להורגו, ועיי"ש עוד בגמ' דאמרו דאילו נהפך זימרי והרגו לפנחס לא היה נהרג עליו, ופירש הר"ן דהיינו משום דכיון דהוי הלכה ואין מורין כן אין זה חיוב מיתה והריגה המוטל עליו, וזהו ג"כ מורה כנ"ל שאע"פ שהותר לפנחס להורגו מ"מ לגבי זימרי נחשב זה כ"הבא להרגך" ויכול להשכים ולהורגו, וכן הוא גם לשון הרמב"ם (פ"ב מאיסור"ב ה"ד) "כל הבועל גויה... אם פגעו בו קנאין והרגוהו הרי אלו משובחין וזריזין" [ושם בראב"ד השיג דזהו דוקא אם התרו בו ולא פירש אבל אם לא התרו בו "לא אמרינן הרי אלו משובחין" ולא נתברר לי במאי פליגי].

**ובסנרת** הענין נראה דהבועל ארמית אית ליה חיוב כרת ומיתה בידי שמים, וכמבואר ברמב"ם (שם), ונתנה התורה רשות לקנאין להיפרע ממנו את חיובו זה, ולכן לא דיינינן ליה כחיוב מיתה גמור [ביד"א] דרמי אהאי גברא, וחילא דידי מסוגיא דסנהדרין (פ"ב ב') דהתם תנן "כהן ששימש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצצין את מוחו בגזירין, ומיייתי עלה בגמ' הכי "בעא מיניה רב אחא בר הונא מרב ששת כהן ששימש בטומאה חייב מיתה בידי שמים או אין חייב מיתה בידי שמים א"ל תניתנה כהן ששימש בטומאה אין אחיו הכהנים מביאין אותו לב"ד אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ופוצצין את מוחו בגזירין ואי ס"ד מחייב בידי שמים לישבקה דליקטול בידי שמים אלא מאי אינו חייב מי איכא מידי דרחמנא פטריה ואנן ניקום וניקטול ליה", ע"כ, ודברי הגמ' צ"ב הא חזינן דאיכא הלממ"ס בבועל ארמית ובטמא ששימש דקנאין או פרחי כהונה פוגעין בו וא"כ מהכ"ת להוכיח מהא דקנאין פוגעין בו דאית ליה חיוב ביד"ש, ויעויין בחי' הר"ן והר"ד בונפיד שם מש"כ בזה, אכן להנ"ל הוא מבואר, וכך הוא מהלך המו"מ בגמ' דרב ששת סבר דכיון דהא דקנאין פוגעין בו אין הפירוש שרמי עליה חיוב מיתה אלא רק דאיכא רשות לקנאין לפגוע בו נראה מסתבר דאי רמי עליה חיו"מ ביד"ש הוה שבקינן ליה דליקטול בידי שמים, וקאמר ליה רב אחא להיפוך דבע"כ דאיכא חיוב מיתה ביד"ש דאל"כ איך הותר לקנאין להורגו והלא כל זכותם היא רק ליפרע מיניה את החיו"מ שנתחייב לשמים.

**[ועי"ש ברמב"ם]** שאחר שהביא הפסוקים דהבועל ארמית חייב מיתה בידי שמים סיים "הנה למדת שהבועל כותית כאילו נתחתן לעכו"ם שנאמר ובעל בת אל נכר ונקרא מחלל קדש ה'", ולענ"ד נראה דכל האי דינא דקנאין פוגעין בו אינו על חומר העבירה אלא על החילול ד' והדביקות בע"ז שבדבר, שבכל התורה מציינו כלפי הקב"ה הענין של אל קנא על ע"ז שכביכול הקב"ה מקנא לישראל על שעובדים ע"ז כאדם המקנא לאשתו כשמעלה בו מעל ע"י אחרים, וכמו שהאר"ך בזה בספר העקידה, ולכן בועל ארמית שהוא כמי שבדק בע"ז קנאים המקנאין לד' פוגעין בו. ודו"ק.

**והנה** האחרונים [עיין משל"מ (פ"א מרוצח) רעק"א והפלאה (כתובות כ"ט א') גליון מהרש"א (שם ל"ג) שושנת העמקים (כלל כ"א) חי' הגר"ז] דנו אי המחוייב מיתה בידי קנאין נידון כמחוייב מיתה ליפטר מממון מצד קים ליה בדבר"מ או לא, ולפי הנ"ל דכל חיובו הוא רק בידי שמים והקנאין רק נפרעין ממנו את חיובו זה נראה מסתבר דאין זה מחשב כחיוב מיתה בידי אדם דרמי עליה ואינו נפטר מהממון.

**והנה** בגונב את הקסוה [כלי שרת] אמרו ג"כ במשנה דסנהדרין שם דקנאין פוגעין בו, והנה הבה"ג מנה לגונב את הקסוה במנין הלאוין דילפינן ליה מהפסוק ולא יבוא לראות כבלע

ברכת מזל טוב שלוחה בואת לתלמידו מקורבו של מרן ראש הישיבה  
הרה"ג רבי חיים דוד מרגולין שליט"א  
לרגל הולדת בנו בשעתו"מ  
יזכה לגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים. אמן.

הוצאות הגיליון נתרמו לע"נ ידי"נ של רבינו שליט"א  
הגאון רבי שמעון משה ב"ר יהושע זליג דיסקין זצוק"ל  
מראשי ישיבת קול תורה  
נלב"ע ט"ז תמוז תשנ"ט  
הונצח ע"י תלמידיו